

Karaševci

Rumunski deo Banata, pored Rumuna, Srba, Nemaca, Mađara i ostalih etničkih zajednica koje beleže vekovno prisustvo na ovom prostoru, nastanjuju pripadnici jedne specifične grupe koja se danas većinski svrstava u hrvatski nacionalni korpus, ali poseduje karakteristično kulturno nasleđe i identitet po kome je široko prepoznatljiva. Reč je, svakako, o Karaševcima, odnosno južnoslovenskom katoličkom stanovništvu koje naseljava brdovitu okolinu grada Rešice uz priobalje reke Karaš. Prema statističkim podacima, njih danas ima oko šest hiljada, a koncentrisani su u Karaševu, Lupaku, Ravniku, Klokotiću, Vodniku, Nermetu i Jabalči.

To su naselja gde se danas još uvek može čuti autentično torlačko narečje kojim se aktivno služe njihovi meštani, Karaševci. Međutim, društvene transformacije i mobilnost populacije uticale su i na promene u govoru, tako da danas lokalni dijalekt poseduje elemente ekavskog, ijekavskog i ikavskog izgovora, romanizme, kroatizme itd.

Pretpostavlja se da je doseljavanje Slovena u pomenute krajeve započelo još u 14. i 15. veku, ali se ne zna pouzdano iz kojih oblasti potiču. Područja koja se u tom smislu pominju su jugoistočna Srbija, Makedonija, Bosna, Dalmacija. Blizina rudnika i brdski karakter geografskog okruženja, uticali su na to da zemljoradnja bude u drugom planu, tako da su kod žitelja Karaševa i okoline preovladale delatnosti poput zanatstva, rudarstva, stočarstva i šumarstva. U svojoj studiji o Karaševcima u kojoj se uz izvestan etnološki osvrt bavi narodnim umotvorinama, Ivan Birta izlaže da su njihove zajedničke crte sa ostalim balkanskim narodima, kao i specifične osobine stvorene pod uslovima stoletne izolacije, bile povod da ih razni istraživači smatraju Srbima, Hrvatima, Česima, Bugarima. Posle 1990. godine, novostvorena Republika Hrvatska pruža Karaševcima mogućnost za zaposlenje u toj zemlji, gde i danas određen broj njih živi i radi. Ipak, loša ekonomska situacija koja je u najnovije vreme zadesila i Hrvatsku, naterala je mnoge da posao potraže u drugim zemljama EU, pre svega u Nemačkoj i Austriji.

Karaševaca je bilo i u vojvođanskom delu Banata. Živeli su u Banatskom Karlovcu gde su se stopili s Nemcima i doživeli njihovu sudbinu nakon Drugog svetskog rata, kao i u Uljmi i Izbištu, selima u kojima i danas ima njihovih potomaka.

U naše mesto se u 19. veku naselilo nekoliko karaševskih familija. Još je etnolog, Jovan Erdeljanović, tokom svog terenskog rada u Starčevu obavljenog dvadesetih godina prošlog veka, prikupio podatke o njihovom poreklu. Reč je o sledećim porodicama: Herza (Rzini), Stana (Krašovanovi), Negovan i Turna (Turina).

Na fotografiji koju prilažemo uz ovaj tekst nalazi se mladić u karaševskoj tradicionalnoj narodnoj nošnji.